

Tôi quay đầu nhìn lại... em vẫn đứng yên đó... Tôi đi đi và nhìn lại đi n khi không còn nhìn thấy em nữa

Nhà thơ Nguyễn H u Loan

Phần 1: Mà chết ngồ i gái nh h u phồ ng...

Tôi sinh ra trong một gia đình nghèo, hội nh không có c may c p sách đ n trồ ng nh b n tr cùng trang lạ, ch đ c cha đ y cho d m ch , b a có b a không n nhà. Cha tôi tuy là tá đ n nh ng t ch t l i thông minh h n ngồ i. Lên trung h c, theo ban thành chung tôi cũng h c t i Thanh Hóa, không có ti n ra Hu h c Hà N i h c. Đ n năm 1938 – lúc đó tôi cũng đã 22 tu i – Tôi ra Hà N i thi Tú tài, đ ch ng t r ng con nhà nghèo cũng thi đ đ t nh ai. Tuy t nhiên tôi không có ý đ nh đ n thân vào ch n quan trồ ng. Ai cũng bi t thi Tú tài th i Pháp r t khó khăn. S ngồ i đ u trong k thi đó r t hi m, hi m đ n n i 5-6 ch c năm sau nh ng ngồ i cùng th i còn nh tên nh ng ngồ i đ u khóa y, trong đó có Nguyễn Đình Thi , H Tr ng Gin, Tr nh văn Xu n , Đ Thi n và... tôi – Nguyễn H u Loan.

V i m nh Tú tài Tây trong tay, tôi r i quê nhà lên Thanh Hóa đ đ y h c. Nhãn mác con nhà nghèo h c gi i c a tôi đ c bà tham K chú ý, m i v nhà đ y cho hai c u con trai. Tên th t c a bà tham K là Đái th Ng c Ch t, bà là v c a c a ông Lê Đ K , T ng thanh tra canh nông Đông Đ ng, sau này đ c c dân bi u Qu c h i khóa đ u tiên. Thanh Hóa, Bà tham K có m t c a hàng bán v i và sách báo, tôi thồ ng ghé l i xem và mua sách, nh v y m i đ c bà đ m t t i.

Bà tham K là m t ngồ i hi n lành, t t b ng, đ i x v i tôi r t t t, coi tôi ch ng khác nh ngồ i nhà. Nh ngày đ u tiên tôi khoác áo gia s , bà gi i m i đ a con gái – lúc đó m i 8 tu i – m i ch u l n l n b c ra khoanh tay, mi ng lí nhí: “Em chào th y !” Chào xong, cô bé b t ng m

Hồi ký của Hồ u Loan

Tác Giả: Saigon Echo s&#u t&#m
Thứ Bảy, 20 Tháng 3 Năm 2010 10:31

to đôi mắt nhìn thẳng vào tôi. Đôi mắt to, đen láy, tròn xoe như có ánh chớp y đã hún sâu vào tâm trí tôi, theo tôi suốt cả cuộc đời. Thế là tôi dợm em dợm, dợm viét. Tên em là Lê Đ&# Th&# Ninh, cha làm thanh tra nông lâm ở Sài Gòn nên sinh em trong ở y, quen gọi là bà ng má. Em th&# t thông minh, dợm đâu hiểu dợm như ng ít nói và mỗi khi m&# mi&#ng thì cả y như m&# t “bà cả non”. Đ&# c biết em chăm sóc tôi hàng ngày m&# t cách kín đáo: em d&# t vào góc mâm cơm cho tôi ng&# i ăn cơm lúc thì vài quả &# t dưa, lúc thì quả chanh m&#ng n&# c em v&# a hái &# v&# n, như ng bu&# i tr&# a hề, như m lúc tôi ng&# tr&# a, em lên lấy áo s&# mi tr&#ng tôi treo ở góc nhà mang ra giặt giặt...

Có lần tôi kể chuyện “bà cả non” ít nói cho hai người anh cả em Ninh nghe, không ngờ chuyện d&# n tai em, thế là em giận! Suốt m&# t tu&#n liền, em nằm lì trong buồng trong, không chịu hành... M&# t hôm bà tham khảo d&# n tôi vào phòng ngủ em đang nằm thiếp đi. Hôm &# y tôi đã nói gì, tôi không nhớ, chỉ nhớ là tôi đã nói rất nhiều, đã kể chuyện em nghe, rồi tôi d&# c th&# ... Tr&# a hôm &# y, em ngồi dậy ăn m&# t bát to cháo gà và b&# c ra khỏi căn buồng. Chiều hôm sau, em ngủ n&# c đòi tôi đưa lên khu rừng thông. Cả nhà không ai d&#ng ý: “M&# i &# m d&# y còn yếu lắm, không đi đâu”. Em không chịu, nhất định đòi đi cho bằng được. Sáng em liền đi nên tôi đành b&# o xin phép ông bà tham khảo đưa em lên núi chơi...

Xe kéo chúng m&# t giặt m&# i t&#i d&# c chân đời. Em leo đời nhanh như m&# t con sóc, tôi đu&# i theo mu&#n đời h&# i. Lên đời d&#nh đời, em ngồi xuống và b&# o tôi ngồi xuống bên em. Chúng tôi ngồi thẳng m&# t h&# i lâu, chẳng nói gì. Bất chợt em nhìn tôi, rồi ng&# c m&# t nhìn ra tận chân trời, không biết lúc đó em nghĩ gì. Bất chợt em hỏi tôi: - Thế y có thích ăn sim không? Tôi nhìn xuống s&# n đời: tím ngọt m&# t màu sim. Em d&#ng lên đi xuống s&# n đời, còn tôi vì m&# t quá nên nằm thiếp đi trên thảm cỏ... Khi tôi tỉnh dậy, em đã ngồi bên tôi v&# i chiếc nón d&# y &# p sim. Như ng quả sim đen láy chín m&#ng. - Thế y ăn đi. Tôi cầm quả sim tay em đưa lên miệng tr&# m tr&# : - Ngọt quá!

Nh&# đã nói, tôi sinh ra trong m&# t gia đình nông dân, quả sim đời v&# i tôi chẳng là gì, như ng thú th&# t tôi chẳng bao giờ ăn như ng quả sim ngọt đời th&# i C&# th&#, chúng tôi ăn hết quả này đời quả khác. Tôi nhìn em, em cười. Hai hàm răng em đời tím, đôi môi em cũng đời tím, hai bên má thì... tím đời m&# t màu sim. Tôi cười phá lên, em cũng cười theo!

Cu&# i mùa đông năm &# y, bất chợt như ng &# i cản ngăn, h&# a h&# n cản thiếp cả ông bà tham khảo, tôi lên đời ng theo kháng chiến. Hôm tiễn tôi, em theo mãi ra tận đ&# u làng và &#ng &# đ&#ng nhìn theo. Tôi đi... lên t&# i b&# đê, nhìn xuống đ&# u làng, em v&# n đ&#ng đó như bé và mong manh. Em giữ bàn tay như xíu như chiếc lá sim ra v&# y tôi. Tôi v&# y tr&# và &# m lui đi... Tôi quay đ&# u nhìn &# i... em v&# n đ&#ng yên đó... Tôi &# i đi và nhìn &# i đời n khi không còn nhìn thấy em nữa...

Những năm tháng ở chiến khu, tôi nhớ những buổi tối về quê lên, cho biết em về nhà và đã khôn lớn. Sau này, nghe bạn bè kể lại, khi em mới 15 tuổi đã có người chàng trai đến ngắm lại cuộc hôn nhân em cưới trong buổi, không chịu ra tiếp ai bao giờ ...

Chín năm sau, tôi trở lại nhà... Về Nông Công tìm em. Hôm gặp em ở quê làng, tôi hỏi em, hỏi rất nhiều, nhưng em không nói gì, chỉ nhìn tôi nhìn vào mắt em. Em gì đây không còn cô học trò Ninh Bình nữa rồi. Em đã gần 17 tuổi, đã là một cô gái xinh đẹp...

Yêu nhau lắm nhưng tôi vẫn lo sợ vì hai gia đình không môn đăng hộ đối một chút nào. Mãi sau này mới biết việc cưới hôn của chúng tôi thành công là do bạn em ngấm ngấm “sợ nết chảnh bạn”. Một tuần sau đó chúng tôi kết hôn. Tôi bàn việc may áo cưới thì em gật đầu, không đòi may áo cưới trong ngày cưới, bạn nói là: “Yêu nhau, thề nguyền nhau cốt là cái tâm và cái tình bạn chết là hôn chết”. Tôi cao ráo, học giỏi, làm thơ hay... Tôi đi gặp trai nên em thề nguyền gì đùa là anh chàng đẹp đẽ. Đám cưới ở quê xã Thanh Long, huyện Nông Công, tỉnh Thanh Hóa của gia đình em, nơi ông Lê Đức Kế có hàng trăm ruộng. Đám cưới rất đơn sơ, nhưng khi nói, hai chúng tôi hạnh phúc hơn bao giờ hết!

Hai tuần phép của tôi trôi qua thật nhanh, tôi phải đi lên đường hành quân, theo Sư đoàn 304, làm Chỉ huy Chiến sĩ. Hôm tiễn tôi lên đường, em vẫn đứng ở quê làng, nơi chín năm trước em đã cưới. Chỉ có gì em không còn cô bé Ninh Bình mà là người bạn yêu quý của tôi. Tôi bước đi, rồi quay đầu nhìn lại... Nếu như chín năm về trước, nhìn tôi chỉ thấy một người buồn man mác thì lần này, tôi thấy sự đau buồn. Đôi chân tôi như muốn khuỵu xuống.

Ba tháng sau, tôi nhận được tin nhắn: về tôi qua đi! Em chết thật thật thật thật: Hôm đó là ngày 25 tháng 5 âm lịch năm 1948, em đưa quần áo ra giặt ngoài sông Chu (thuộc xã Thanh Long, Nông Công), vì muốn giặt quần áo nên quần áo của em trôi đi nên trượt chân chết đuối! Con người của tôi đã cuốn em vào lòng nó, cướp đi của tôi người bạn lòng tri kỷ, để lại tôi nỗi đau không gì bù đắp nổi. Nỗi đau này, gần 60 năm qua, vẫn nằm sâu thẳm trong trái tim tôi.

Tôi phải giấu kín nỗi đau trong lòng, không dám cho người khác biết để tránh ảnh hưởng đến tinh thần chiến đấu của họ. Tôi nhớ một cái xác không hồn... Dù càng nhớ càng thêm nhớ thì nỗi đau càng dằn vặt hơn. May sao, sau đó có một chú lính huân, cấp trên bạn nào có tâm sự gì cứ nói ra, nói cho hết. Chỉ có một, nỗi đau trong lòng tôi được bùng ra. Khi ấy chúng tôi đang đóng quân ở Nghệ An, tôi nghỉ lại quê làng, hai người tôi đem quần áo, tôi lấy bút ra ghi chép. Chúng tôi suy nghĩ gì, nhưng câu chuyện cứ mấp mấp cứ trào ra: Nhà nàng có ba người anh đi bộ đội. Nhưng em nàng có em chồng nói “Khi tóc nàng đang xanh ... [...] ...Tôi vẫn không gặp

Hội ký của Hồ u Loan

Tác Giả: Saigon Echo s&#u t&#m
Thứ Bảy, 20 Tháng 3 Năm 2010 10:31

nàng...”.

V&#i vi&#ng m&# nàng, tôi dùng chiếc bình hoa ngày c&#&i làm bình h&#&ng, viết l&#i bài th&# vào chiếc qu&#t gi&#y đ&#&i cho ng&#&i b&#n &# Thanh Hóa... Anh b&#n này đã chép l&#i và chuy&#n tay nhau trong su&#t nh&#ng năm chiếc n&# tranh. Đó là bài th&# Màu tím hoa sim.

Đ&#n đây, ch&#c b&#n bi&#t tôi là Hồ u Loan, Nguy&#n Hồ u Loan, sinh ngày 2-4-1916 hi&#n t&#i đang “&# nhà trồng v&#&n” &# làng Nguyên Hoàn – n&#i tôi g&#i là ch&# “quê đ&# c&#a tôi đ&#y” thu&#c xã Mai Lĩnh, huy&#n Nga S&#n, t&#nh Thanh Hóa.

Em Ninh r&#t &#a m&#c áo màu tím hoa sim. L&# thay n&#i em b&# n&#&c cu&#n trôi d&#&i chân núi N&#a cũng th&#&ng n&# đ&#y nh&#ng bông hoa sim tím. Cho nên tôi m&#i vi&#t n&#i nh&#ng câu: “Chi&#u hành quân, qua nh&#ng đ&#i sim / Nh&#ng đ&#i sim, nh&#ng đ&#i hoa sim /&# Nh&#ng đ&#i hoa sim dài trong chi&#u không h&#t /&# Màu tím hoa sim, tím c&# chi&#u hoang bi&#n bi&#t /&# Và chi&#u hoang tím có chi&#u hoang bi&#t /&# Chi&#u hoang tím tím thêm màu da di&#t...”

M&#t nàng, m&#t t&#t c&#, tôi chán đ&#i, chán kháng chi&#n, b&# đ&#ng đ&#i, t&# gi&#a v&#n đàn v&# quê làm ru&#ng, m&#t ph&#n cũng vì tính tôi “hay cãi, thích ch&#ng đ&#i, không th&# làm gì trái v&#i suy nghĩ c&#a tôi”. B&#n h&# chê tôi &#y m&#, ho&#nh h&#e đ&# đ&#u, không ch&#p nh&#n đ&#n t&# b&# kháng chi&#n c&#a tôi. M&#c k&#! Tôi th&#&ng tôi, tôi nh&# hoa sim c&#a tôi quá! V&#i l&#i tôi cũng chán ng&#y b&#n h&# quá r&#i!

Đ&#n v&# Nhân văn Giai ph&#m

Đó là th&#i năm 1955 – 1956, khi phong trào văn ngh&# sĩ bùng lên v&#i s&# xu&#t hi&#n c&#a nhóm Nhân văn Giai ph&#m ch&#ng chính sách đ&#c tài, đ&#ng th&#i ch&#ng nh&#ng k&# b&#i bút đ&#m tâm l&#a th&#y ph&#n b&#n, đ&#c tâm ca ng&#i cái này cái n&# đ&# ki&#m chút c&#m th&#a canh c&#n. Làm th&# thì ph&#i có cái tâm th&#t thiêng li&#ng thì th&# m&#i hay. Th&# hay thì s&#ng mãi. Làm th&# mà không có tình, có tâm thì ch&# ra gì! Làm th&# lúc b&#y gi&# là ph&#i ca t&#ng, trong khi đó tôi l&#i đ&# cao tình yêu, tôi khóc ng&#&i v&# t&# c&#a mình, ng&#&i b&#n đ&#i hi&#m có c&#a mình. Lúc đó tôi khóc nh&# v&#y h&# cho là khóc cái tình c&#m riêng... Y nh&# trong th&# nói &#y, tôi l&#y v&# r&#i ra m&#t tr&#n, m&#i l&#y nhau ch&#a đ&#&c h&#n m&#t th&#ng, &# nhà v&# tôi đi gi&#t r&#i ch&#t đ&#u&#i &# sông... Tôi th&#y đau xót, tôi làm bài th&# &#y tôi khóc, v&#y mà h&# cho tôi là ph&#n đ&#ng. Tôi ph&#n đ&#ng &# ch&# nào? Cái đau kh&# c&#a con ng&#&i, t&#i sao l&#i không đ&#&c khóc?

Hồi ký của Hồ Loan

Tác Giả: Saigon Echo s&#u t&#m
Thứ Bảy, 20 Tháng 3 Năm 2010 10:31

Bên hồ xúc phạm đến tình cảm thiêng liêng của tôi về việc người vợ mà tôi hàng yêu quý, cho nên vào năm 1956, tôi bắt đầu, bắt đầu quan, về nhà để đi cà. Họ không cho bắt, bắt tôi phải làm điều xin. Tôi không xin, tôi muốn bắt là bắt, không ai bắt được! Tôi bắt tôi về, tôi phải đi cà đi bắt, đi đến cái, đi xe đá để bán. Bên hồ bắt giữ xe tôi, đến nơi tôi phải đi xe cút kít, loại xe đóng bằng gỗ, có một bánh xe cũng bằng gỗ ở phía trước, có hai cái càng ở phía sau để điều khiển hay kéo. Xe cút kít họ cũng không cho, tôi phải gánh bắt. Gánh bằng vai tôi, tôi cũng cần gánh, không bao giờ tôi bắt khuất phục. Họ theo dõi, ngăn cản, đi đến đâu cũng có công an theo dõi, cho người hỏi tôi...

Nhưng lúc nào cũng có người hỏi về tôi! Có một cái là họ của tôi đã có tên của sự nghiệp tôi! Lúc đó tên công an mới nói về tôi là nó được giao cho những gì tôi, nhưng nó sinh ở Yên Mô, họ hàng đem bài Yên Mô của tôi nói về tình Yên Bình [Ninh Bình?] quê nó ra để nhữ, vì vậy nó không nói gì tôi. Ngoài Yên Mô, tôi cũng có một vài bài thơ khác được mình chú ý. Sau năm 1956, khi tôi về rồi thì ý cán bộ quá, tôi đã làm bài Chiếm chi, kể chuyện cán bộ khi đến không có chiếm chi để nói!

Phần 2: Đành mệnh đũa đũa, đến tôi đến về mặt phần khác, sống cùng tôi cho đến tận bây giờ ...

Nhà thơ Hồ Loan và vợ

Đành mệnh đũa đũa, đến tôi đến về mặt phần khác, sống cùng tôi cho đến tận bây giờ. Cô tên Phạm Thị Nhu, cũng là phần có tâm hồn sâu sắc. Cô vốn là một nhân của chiếm đến cách Cách mạng đến, đến từ đũa ch năm 1954, 1955.

Lúc đó tôi còn là Chính trị viên của Tiểu đoàn. Tôi thấy tình hình những chuyện đến. Là người có học, tôi có tâm hồn nghệ sĩ nên tôi cảm thấy chán nản quá, không còn hứng hái bắt. Thú thật, lúc đó tôi thật về vô cùng. Trong một xã thu về huy về Nga Sơn, tình Thanh Hóa, cách xa nơi tôi 15 cây số, có một gia đình đũa ch rất giàu, nằm trong tay người năm trăm triệu đến.

Trước đây, ông đã là một người giàu lòng nhân ái và rất yêu nước. Ông tham gia vào SĐ đoàn 304 của tôi thì ăn nên ông tham gia cho tá điền gánh gạo để đóng quân để kháng chiến. Tôi là Trưởng phòng tuyên huấn và Chính trị viên của Tiểu đoàn nên phải thay mặt anh em ra cảm ơn tấm lòng tốt của ông, để ông tham gia lên SĐ đoàn trưởng để trao tặng bằng khen ngợi để vinh danh ông.

Thật rồi, một hôm, tôi nghe tin gia đình ông đã bỏ đi. Hai vợ chồng ông bỏ đi Phóng tay phát kháng quân chúng đem ra cho dân xã, rồi chôn xuống đất, chỉ để hai cái đi lên. Xong họ cho trâu kéo bừa đi qua đi lại hai cái đi để cho đất nứt. Gia đình ông bà đã là một người rất tốt, chỉ có một cô con gái 17 tuổi để cho tha chết như người bỏ đi Phóng tay phát kháng quân ra khỏi nhà với vài bộ quần áo cũ rách. Tàn nhẫn hơn nữa, chúng còn ra lệnh cấm không cho ai để liên lạc, nuôi ngựa hoặc thuê cô ta làm công. Thế là đó, cán bộ cấm đoán dân chúng vì vì con cái của họ làm việc làm công.

Biết chuyện thì tôi tham gia gia đình ông bà đã là một người rất tốt, tôi trở về xã đó xem cô con gái họ sinh sống ra sao vì trước kia tôi cũng biết một cô ta. Tôi vẫn nhớ là họ nào quên để hình ảnh của một cô bé có buồm chiếu lên lên đất để ngửi bên ngoài của sẽ nghe tôi gọi người Mai Anh Tuấn. Lúc gặp tôi xã, tôi gặp cô ta áo quần rách rưới, một tay lem luốc. Cô đang lom khom nhặt khoai củ khoai mà dân bắt sót, nhét vào túi áo, chùi với một cái rìi để lên miệng gặm, ăn khoai sống cho đỡ đói. Quá xúc động, nước mắt muồn ra, tôi đứng và hỏi thăm và để cô kể lại hành trình hôm bỏ đi cha mẹ cô bị chết ra sao. Cô khóc rồi nói rồi gặp ai cũng bị xua đuổi; hàng ngày cô đi một khoai ăn để đỡ lòng, thì vì người trong chi của mình hoang, cô rất lo lắng, sợ bị làm bị và không biết ngày mai còn sống hay bị chết đói.

Tôi suy nghĩ rất nhiều, bèn quy tập để đem cô về làng tôi, và bắt chấp lệnh cấm, lấy cô làm vợ. Sợ quy tập để cô không làm. Quê tôi nghèo, lúc đó tôi còn ở trong bộ để nên không có tiền, nhưng cô chịu tham gia chịu khó, bừa để bừa no... Cho để bây giờ cô đã cho tôi 10 người con – 6 trai, 4 gái – và cháu nội ngoại hơn 30 đứa!

Trong mấy chục năm dài, tôi về quê an phận thì tham gia, chúng mang để tham gia, ngày ngày đào đá núi đem đi bán, túi tiền theo vài cuốn sách cũ tiếng Pháp, tiếng Việt để cho người sống, lâu lâu người hàng thì làm thì, thì mà chúng vẫn trừ đi, không chịu để tôi yên. Tôi hỏi người của, tôi để về vẫn, mấy gia đình Hồi Nhà vẫn, tôi chúng thêm gia đình làm gì.

Năm 1988, tôi “tái xuất giang hồ” sau 30 năm trốn và bỏ trốn mình để cho quê nghèo đói

Hội ký của Hội u Loan

Tác Giả: Saigon Echo s&#u t&#m
Thứ Bảy, 20 Tháng 3 Năm 2010 10:31

heo hút gió. Tôi lang b&#t g&#n m&#t n&#m tr&#i theo chuy&#n đi xuyên Vi&#t do H&#i văn ngh&# Lâm Đ&#ng và t&#p chí Langbian t&# ch&# c đ&# đòi t&# do sáng tác, t&# do báo chí – xu&#t b&#n và đ&#i m&#i th&#c s&#. Vào tu&#i g&#n đ&#t xa tr&#i, cu&#i năm 2004, Công ty Viek VTB đ&#t nhiên đ&# ngh&# mua b&#n quy&#n bài Màu Tím Hoa Sim c&#a tôi v&#i giá 100 tri&#u đ&#ng. H&# b&#o đó là m&#t hình th&#c b&#o t&#n tài s&#n văn hóa. Thì cũng đ&#c đi. Kho&#n ti&#n 100 tri&#u tr&# thu&# đi còn 90 tri&#u, chia “l&#c” cho 10 đ&#a con h&#t 60 tri&#u đ&#ng, tôi gi&# l&#i 30 tri&#u đ&#ng, phòng đầu &#m lúc tu&#i già, sau khi trích m&#t ít đ&# in t&#p th&# kho&#ng 40 bài mang tên Th&# H&# u Loan. Sau v&# này cũng có m&#t s&# công ty khác xin ký h&#p đ&#ng mua m&#y bài th&# khác , nh&#ng tôi t&# ch&#i, th&# tôi làm ra không ph&#i đ&# bán.

H&# u Loan